

Sygn. akt IV KK 149/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 kwietnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Kala (przewodniczący)

SSN Małgorzata Gierszon (sprawozdawca)

SSN Piotr Mirek

Protokolant Małgorzata Gierczak

w sprawie **M.B.**

skazanego za przestępstwa z art. 209 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 26 kwietnia 2018 r.

kasacji, wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego
na korzyść skazanego,

od wyroku Sądu Rejonowego w Z.

z dnia 13 października 2015 r., sygn. akt II K .. /15

**1. uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę M.B. Sądowi
Rejonowemu w Z. do ponownego rozpoznania;**

**2. wydatkami postępowania kasacyjnego obciąża Skarb
Państwa.**

UZASADNIENIE

Prokurator Rejonowy w Z. w dniu 28 sierpnia 2015 roku skierował do Sądu Rejonowego w Z., wniosek w trybie art. 335 § 1 k.p.k. o wydanie na posiedzeniu wyroku skazującego wobec M. B. oskarżonego o to, że:

1. w okresie od dnia 1 stycznia 2014 roku do dnia 24 lipca 2014 roku w Z. uporczywie uchylał się od wykonania ciążącego na nim z mocy ustawy oraz ugody zawartej przed Sądem Rejonowym w Z. w dniu 13 grudnia 2013 roku, sygn. akt III RC .../13, obowiązku opieki poprzez niełożenie na utrzymanie swoich małoletnich synów K. i M. B., czym naraził ich na życie w niedostatku i niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, tj. o czyn z art. 209 § 1 k.k.

2. w okresie od dnia 28 stycznia 2015 roku do dnia 7 lipca 2015 roku w Z. uporczywie uchylał się od wykonania ciążącego na nim z mocy ustawy oraz ugody zawartej przed Sądem Rejonowym w Z. w dniu 13 grudnia 2013 roku, sygn. akt III RC .../13, obowiązku opieki poprzez niełożenie na utrzymanie swoich małoletnich synów K. i M. B., czym naraził ich na życie w niedostatku i niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, tj. o czyn z art. 209 § 1 k.k. i orzeczenie w stosunku do tego oskarżonego uzgodnionych z nim kar, to jest: na mocy art. 209 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. – 12 miesięcy ograniczenia wolności poprzez wykonywanie nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin w stosunku miesięcznym, na mocy art. 72 § 1 pkt 3 i 8 k.k. zobowiązanie do bieżącego łóżenia na utrzymanie synów i do aktywnego poszukiwania pracy oraz rejestracji w Powiatowym Urzędzie Pracy.

Na wyznaczonym na dzień 13 października 2015 r. posiedzeniu przed Sądem Rejonowym w Z. prokurator popierał ten wniosek, z tym, że wniósł o zaniechanie orzeczenia wobec oskarżonego obowiązku z art. 72 § 1 pkt 8 k.k.

W tym samym dniu Sąd Rejonowy w Z., wyrokiem wydanym w sprawie o sygn. akt II K .../15, oskarżonego M.B. uznał za winnego popełnienia zarzuczanych mu czynów, przyjmując że stanowią one ciąg przestępstw i za to na mocy art. 209 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. oraz art. 34 § 1, § 1a pkt 1 oraz § 3 k.k. i art. 35 § 1 k.k. skazał go na karę roku ograniczenia wolności polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin w stosunku miesięcznym oraz na podstawie art. 72 § 1 pkt 3 k.k. zobowiązał do bieżącego łóżenia na utrzymanie małoletnich dzieci.

Powyższy wyrok nie został zaskarżony przez uprawnione strony i uprawomocnił się w dniu 1 listopada 2015 roku.

Kasację od tego wyroku na korzyść skazanego wniósł Minister

Sprawiedliwości - Prokurator Generalny, który zaskarżył to orzeczenie w całości i zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 343 § 7 k.p.k. w zw. z art. 335 § 1 k.p.k., polegające na uwzględnieniu wadliwie sformułowanego wniosku prokuratora o wydanie na posiedzeniu wyroku skazującego M.B. za dwa czyny z art. 209 § 1 k.k. i orzeczenie uzgodnionych z nim kar, mimo że uprzednie prawomocne skazanie wymienionego wyrokiem Sądu Rejonowego w Z. z dnia 16 września 2014 roku, sygn. akt II K .../14, dotyczyło tego samego przestępstwa popełnionego na szkodę tych samych osób i częściowo tego samego czasokresu, w następstwie czego doszło również do rażącego naruszenia przepisu prawa procesowego, a mianowicie art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k., poprzez niedokładne ustalenie czynu przypisanego, gdyż obejmującego również okres uchylania się od obowiązku alimentacyjnego, za który został on już wcześniej prawomocnie skazany opisanym wyżej orzeczeniem. W związku z tym zarzutem skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Z..

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest oczywiście zasadna. Zaskarżony nią wyrok zapadł z rażącą obrazą przepisów prawa procesowego opisaną w zarzucie kasacji.

Wyrokiem nakazowym Sądu Rejonowego w Z. z dnia 16 września 2014 roku, sygn. akt II K .../14, M.B. został uznany winnym tego, że w okresie od dnia 17 grudnia 2013 roku do dnia 22 maja 2014 roku w Z. uporczywie uchylał się od wykonania ciążącego na nim z mocy ustawy obowiązku opieki przez niełożenie na utrzymanie swoich synów: K. i M. B., przez co naraził ich na niemożność zaspokojenia potrzeb życiowych, tj. czynu z art. 209 § 1 k.k., za co wymierzona została mu kara 7 miesięcy ograniczenia wolności, polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym, oraz został zobowiązany do bieżącego łożenia na utrzymanie swoich dzieci i do intensywnych starań o podjęcie pracy zarobkowej. Wyrok w tej sprawie uprawomocnił się z dniem 12 października 2014 roku. Postanowieniem z dnia 27 kwietnia 2015 r., sygn. akt V Ko .../15 Sąd Rejonowy w Z. – z uwagi na to, że skazany uchylał się od wykonania kary ograniczenia

wolności, orzeczonej przywołanym wyrokiem – na mocy art. 65 § 1 k.k.w. zarządził wobec niego wykonanie, w miejsce tej kary ograniczenia wolności, karę 3 miesięcy pozbawienia wolności.

Z porównania okresów przypisanej skazanemu niealimentacji przyjętej w przytoczonych orzeczeniach Sądu Rejonowego w Z., zapadłych w sprawach II K .../14 i II K .../15, wynika wprost, że zaskarżony kasacją wyrok, odnośnie czynu opisanego w pkt. 1 jego komparycji, ustala czas jego popełnienia przez skazanego tak, iż pokrywa się (zawiera się) częściowo (od dnia 1 stycznia do dnia 22 maja 2014 roku), z okresem w którym miał on dokonać występu niealimentacji przypisanego mu wyrokiem z dnia 16 września 2014 roku oraz wykracza jeszcze poza ten okres (od dnia 23 maja do dnia 24 lipca 2014 roku). W tych warunkach nie ulega wątpliwości, że Sąd Rejonowy w Z. orzekając w niniejszej sprawie dopuścił się rażącej obrazy art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. przejawiającej się w nieprawidłowym ustaleniu czasu popełnienia przestępstwa niealimentacji w kwestionowanym wyroku (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2002 r., sygn. akt II KKN 45/01, LEX nr 53020). Sąd Rejonowy uchybił przywołanej normie, pomimo, że miał w aktach informację o tym poprzednim skazaniu M.B. zawartą w dołączonej karcie karnej (k. 42-43).

Opisana sytuacja procesowa nie skutkowała jednak bezwzględną przyczyną odwoławczą w postaci *rei iudicatae*. W orzecznictwie sądowym utrwalony jest bowiem pogląd, że w przypadku przestępstw niealimentacji, które należą do kategorii tzw. przestępstw zbiorowych, sformułowana w art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. przeszkoda procesowa w postaci *rei iudicatae* może zachodzić wyłącznie wówczas, gdy okresy uporczywego uchylania się od obowiązku świadczeń alimentacyjnych, ustalone w kolejno rozpoznawanych sprawach, są identyczne i pokrywają się ze sobą, lub gdy okres określony w sprawie następnej został w całości objęty skazaniem w sprawie rozpoznawanej poprzednio, prawomocnie już zakończonej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2017 r., sygn. akt II KK 222/17, LEX nr 2337346).

W niniejszym wypadku jest inaczej, gdyż okres przypisanego skazanemu uchylania się od alimentacji w sprawie II K .../15 wykracza poza okres objęty uprzednim prawomocnym skazaniem. W tej sytuacji nie można mówić, aby zaistniał

stan rzeczy osądzonej, gdyż uprzednie prawomocne skazanie dotyczy tylko fragmentu zarzuconego później czynu. Uchylenie się od obowiązku alimentacyjnego w okresie nie objętym prawomocnym skazaniem jest już nowym czynem przestępnym, pociągającym dalszą odpowiedzialność karną, przy czym granice czasowe kolejnego przestępstwa powinny być dokładnie określone, z uwzględnieniem treści poprzedniego wyroku skazującego (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 6 maja 2002 r., sygn. akt V KK 10/02, LEX nr 53910 i z dnia 5 stycznia 2001 roku, sygn. akt V KKN 504/00, OSNKW 2001/7-8/57).

Równie niewątpliwe jest też i to, że Sąd Rejonowy w Z., rozpoznając wniosek prokuratora, złożony na podstawie art. 335 § 1 k.p.k., powinien był przeprowadzić jego kontrolę tak pod względem jego zasadności formalnej, jak i merytorycznej. Taki obowiązek sądu wynika z treści art. 343 § 7 k.p.k. W razie powstania – w toku tej kontroli – jakichkolwiek wątpliwości odnośnie tego wniosku sąd zobowiązany jest do skierowania sprawy na rozprawę i wyjaśniania ich w trybie procesowym na zasadach ogólnych. Tymczasem Sąd Rejonowy w Z. najwyraźniej nie przeprowadził takiej kompleksowej kontroli wniosku o wydanie na posiedzeniu wyroku skazującego i orzeczenie uzgodnionych z oskarżonym kar lub innych środków przewidzianych za zarzucane mu występki.

W konsekwencji uprawnione jest – zawarte w kasacji – twierdzenie, że na skutek naruszenia przez Sąd Rejonowy dyspozycji przepisu art. 343 § 7 k.p.k. poprzez zaniechanie dokonania prawidłowej kontroli wniosku, o którym mowa w art. 335 § 1 k.p.k., doszło do naruszenia art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k., i uchybienie to miało charakter rażący, a także istotnie wpłynęło na treść orzeczenia, albowiem M. B. został dwukrotnie skazany za występki niealimentacji popełnione w częściowo pokrywających się okresach.

W związku z powyższym Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

Orzeczenie o wydatkach uzasadnia art. 638 k.p.k.

kc

